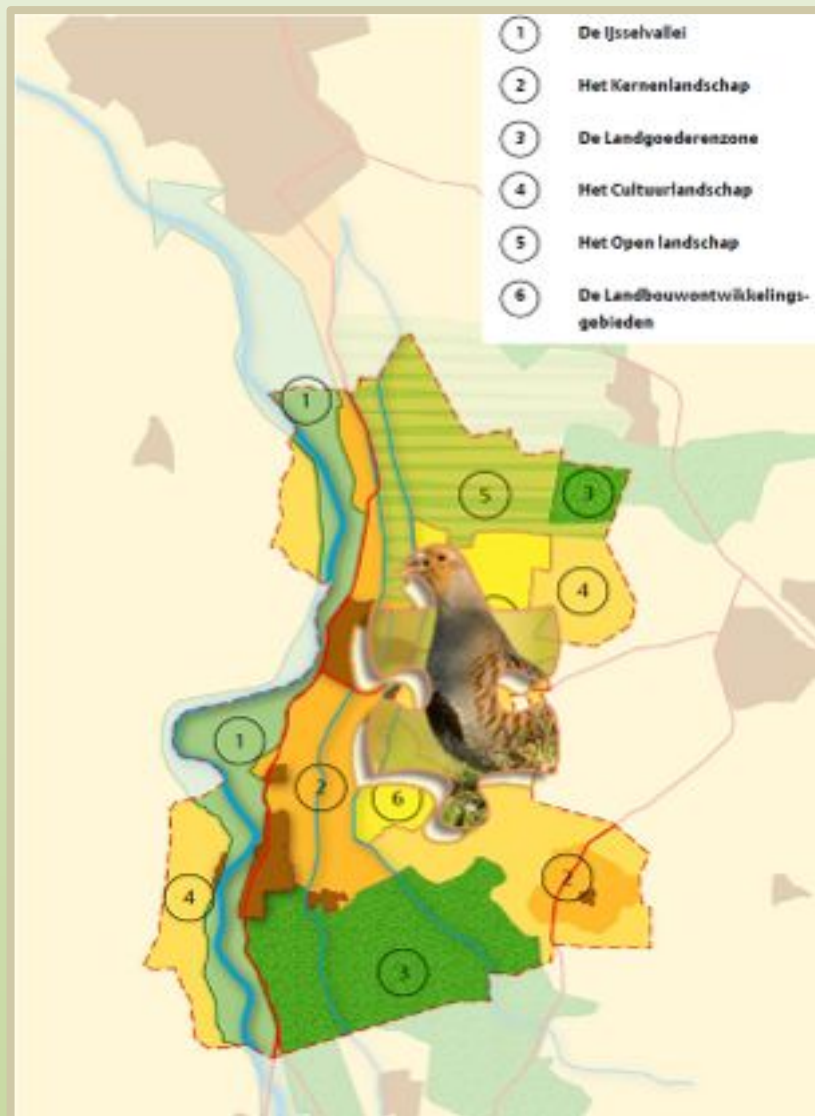

Patrijs van Salland

Verslag tellingen 2014.

Projectpartners

*AVN Groen Salland
IVN Wijhe Olst
VWG IJsselstreek
WBE's te Salland*

Colofon

Dit verslag is geschreven door de werkgroep Patrijs van Salland, een samenwerking van 7 partijen ten behoeve van behoud van biodiversiteit op het Sallandse Platteland.

Auteur: Ronald Boerkamp

Patrijs van Salland

p.a. Enkweg 40

8131 VJ Wijhe

email: info@patrijvsalland.nl

Facebook: www.facebook.com/patrijvsalland

Website: www.patrijvsalland.nl

Twitter: @patrijvsalland

Samenvatting	4
1. Inleiding	6
2. Telmethodiek	7
2.1 Geluidsstellingen (15 februari – 31 maart)	7
2.1.1 Buitengebied Wijhe	7
2.1.2 Buitengebied Heeten	8
2.1.3 Aanbeveling geluidstellingen	9
2.2 Continue tellingen	9
2.3 Vogelatlstellingen Sovon	10
2.3.1 Inleiding Vogelatlstellingen	10
2.3.2 Resultaten wintertelling	11
2.3.3 Resultaten broedperiode telling	12
3. Territoria observaties	12
3.1 Territoria Den Nul Oost	12
3.2 Territoria Daslever	15
3.3 Territoria Waterstraat	15
3.3 Territoria Spekhoek Heeten	15

Samenvatting

In 2013 hebben zeven verenigingen, te weten ANV Groen Salland, IVN Wijhe Olst, Vogelwerkgroep IJsselstreek en vier WBE's in Salland (WBE Heeten e.o., WBE IJsselstreek, WBE de Koerkamp en WBE Salland Midden) een projectgroep opgericht in het kader van het jaar van de Patrijs. In het eerste jaar is de patrijs in kaart gebracht en getracht te achterhalen hoe de stand van de patrijs in Salland is. In 2014 is er een verdere diepgang in de tellingen aangebracht. In totaal zijn er dit jaar 412 patrijzen gezien. Dit is een fractie minder dan de 450 in 2013, maar de kwaliteit van de meldingen is aanzienlijk vooruit gegaan. Elke melding is op datum, plaats en exact aantal in kaart gebracht. Door de komende jaren de patrijzen in kaart te

Figuur 1: Patrijs bij Heeten door Ursula Voorhorst

brengen kunnen we constateren of de patrijzen inderdaad achteruitgaan of dat maatregelen ten behoeve van de patrijs bijdragen aan het in stand houden van de patrijs.

Patrijs van Salland is dit jaar diverse malen in het nieuws geweest. Het jaarverslag van 2013, met als subtitel “wordt de patrijs de nieuwe korhoen van Salland” is uitgebreid in het nieuws gekomen. Plaatsing in de Stentor, de huis-aan-huis-bladen en RTV Oost hebben ons project uitgebreide aandacht gegeven. Daarnaast was Patrijs van Salland prominent aanwezig op de Salland Natuurfair.

Heugelijk nieuws is het feit dat Patrijs van Salland een cheque toegekend heeft gekregen door het door SBNL beheerde Van Hemert tot Dingshof - Coldewey Fonds. De bijdrage wordt gebruikt om de komende jaren een aantal proefprojecten op te zetten om de leefomstandigheden van de patrijs in Salland te verbeteren. Na twee jaar observatie van patrijzen in Salland lijkt het erop dat de meeste winst gemaakt kan

worden in nest- en kuikenoverleving. Er worden in juni/juli nog veel meldingen gemaakt van paartjes patrijzen, die naar alle waarschijnlijkheid hun legsel hebben verloren. Tevens vinden er nog weinig meldingen plaats van patrijzen met jongen. Het lijkt erop dat er door verwijdering van dekking door maaien veel legsels verloren gaan. Het later maaien, bijvoorbeeld pas eind juni, van sloten, bermen en stukjes ruwe opslag met brandnetels en bramen zou al direct een verbetering van het broedsucces tot gevolg kunnen hebben.

1. Inleiding

In het kader van het Jaar van de Patrijs, uitgeroepen door Vogelbescherming & Sovon, is een aantal organisaties in Salland in 2013 een unieke samenwerking gestart met als algemene doelstelling bij te dragen aan het in stand houden van een stabiele patrijzenpopulatie in Salland. De patrijs, die in vroeger tijden een zeer algemeen voorkomende akkervogel was en zich uitstekend thuis voelde in het Sallandse landschap, is sterk in aantal gedaald.

Sinds ca. 1980 is de stand van patrijs in Nederland met zo'n 90 a 95% afgenomen. Momenteel wordt het aantal broedparen rond de 6.000-10.000 geschat op basis van visuele waarneming. Sovon en Vogelbescherming hebben 2013 uitgeroepen tot jaar van de patrijs om meer aandacht te vragen voor de patrijs in het algemeen en in het bijzonder om activiteiten te stimuleren die bijdragen aan het behoud van een stabiele populatie patrijzen in Nederland. De basis voor dit alles is een goede kennis van het getalsmatig voorkomen van de patrijs in de loop van de seizoenen, in welke habitat, in het bijzonder gedurende het broedseizoen en inzicht in agrarische bedrijfsvoering die bijdraagt aan de instandhouding van de patrijzenpopulatie.

De regio Salland wordt globaal begrensd door Zwolle aan de noordzijde, Deventer aan de zuidzijde, de IJssel aan de westzijde en de Sallandse Heuvelrug aan de oostzijde. Qua oppervlakte een relatief groot gebied. Momenteel worden Sallandbreed de patrijzen in kaart gebracht, waarbij langzamerhand duidelijk wordt waar de patrijzen "hot-spots" liggen.

Er zijn diverse telmethodieken toegepast om de patrijzen beter in kaart te brengen. Dit verslag geeft een overzicht van de tellingen, de methodiek en de resultaten over het jaar 2014. Het is een vervolgverslag op het jaarverslag tellingen 2013.

2. Telmethodiek

Afgelopen jaar zijn er met verschillende telmethodieken patrijzen geteld. Wij beschrijven hieronder de gebruikte telmethodes en de resultaten.

2.1 Geluidstellingen (15 februari – 31 maart)

Het doel van de voorjaarstelling is om territoria van paartjes patrijzen vast te stellen. In februari/maart vallen de winterkluchten uit elkaar en gaan de mannetjes op pad om een vrouwtje te zoeken en een territorium te claimen. Gebieden worden afgezocht op patrijzen door middel van tellingen, uitgevoerd met behulp van geluid, waarbij het geluid van een roepend mannetje afgespeeld wordt vlak voor en na zonsondergang. Territoriale mannetjes geven met een onmiskenbaar krakend “kir-ik”-geluid aan dat een territorium bezet is.

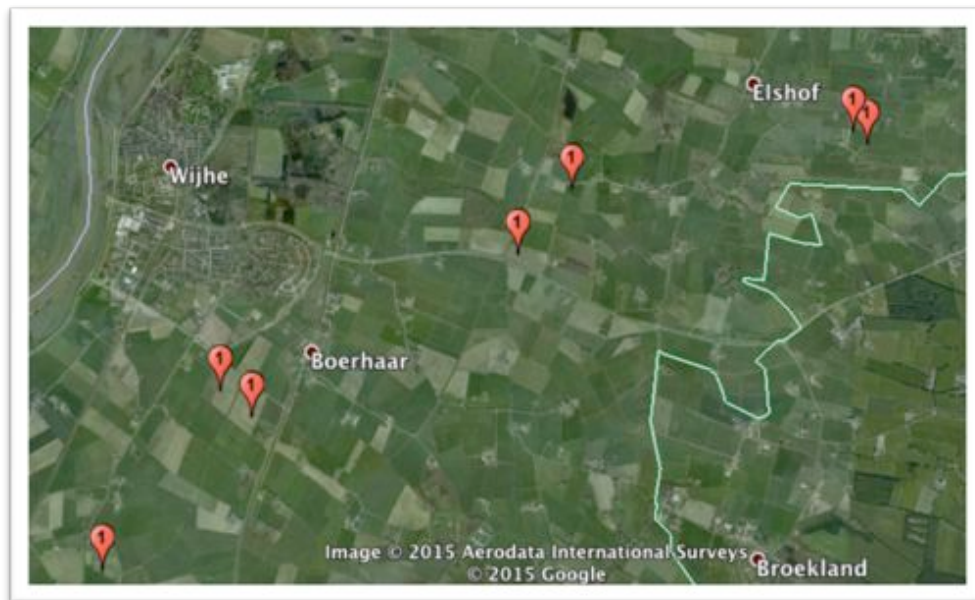
In tegenstelling tot 2013 werd er dit jaar meer resultaat behaald met roeptellingen. 2013 kenmerkte zich door een bijzonder koud voorjaar, met een gemiddelde temperatuur van 1,5 graden Celsius in maart. In 2014 was de gemiddelde temperatuur in maart 8 graden Celsius. Dit zou er mede oorzaak van kunnen zijn dat de patrijzen mannen beter reageerden. In ieder geval was het voor de waarnemers een stuk aangenamer. Er zijn 2 gebieden in kaart gebracht met roeptellingen. Het buitengebied rondom Wijhe, door Gerard Schulten & Ronald Boerkamp. En het gebied rondom Heeten, door Huub ter Haar. Beide gebieden worden hierna beschreven.

2.1.1 Buitengebied Wijhe

Er zijn diverse rondes afgelegd door het buitengebied, waarbij er ongeveer om de 500 meter gestopt wordt om het geluid af te spelen. Hierbij wordt opgemerkt dat de meeste waarnemingen plaats vinden net na zonsondergang tot maximaal een uur na zonsondergang. Echter, dit is bijvoorbeeld in Route 1 niet haalbaar omdat dit teveel tijd in beslag neemt, waardoor deze eigenlijk beter in 2 routes geknipt kan worden.

- Route 1: Ronde Raalteweg, Liederholthuisweg, Leugenhorst, Elshof, Engeweg, Evenbelterweg, Raalteweg, Horsweg, Reuveldsweg, Elshofweg, Waterstraat.
- Route 2: Lt. Andersonstraat, Hooglandweg, Waterstraat.
- Route 3. Lt. Andersonstraat, Boerhaarseweg, Holstweg, Wijheseweg.

De geluidstellingen rondom Wijhe hebben 7 roepende mannetjes opgeleverd.

Figuur 2: Roeptelling Wijhe 2014

Bij de geluidstellingen was er verschillend gedrag waar te nemen. Een aantal mannetjes kwam relatief snel aanvliegen om poolshoogte te nemen. Vooral aan de Engeweg leverde dit een leuk spektakel op. Er kwamen 2 mannetjes tegelijk aanvliegen die kort over de auto heen scheerden. Bij een aantal andere patrijzen werd er slechts vanuit de verte teruggeroepen. Het zou maar zo kunnen dat ongepaarde mannetjes een ander gedrag vertonen dan gepaarde mannetjes. De vraag is wie er aan komt vliegen.... het gepaarde of het ongepaarde mannetje? En is het dan de bedoeling om de indringer te verjagen of om te kijken of de tegenstander al wel een vrouwtje heeft? Wellicht krijgen we hier na gericht onderzoek ook nog eens antwoord op.

2.1.2 Buitengebied Heeten

Figuur 3: Roeptelling Heeten 2014

In het kader van de Sovon-atlas telling heeft Huub ter Haar het buitengebied rondom Heeten in kaart gebracht en met name Heeten Zuid en Oost. Hierbij is geen geluid gebruikt, maar is er rond de avondschemer een aantal fietstochten uitgevoerd waarbij de roepende territoria zijn aangegeven. Het bleek dat de dichtheden van patrijzen in het gebied rondom Heeten groter waren dan elders in Salland. In totaal werden er 9 locaties gevonden met roepende mannetjes.

2.1.3 Aanbeveling geluidstellingen.

De geluidstellingen zouden meer gestructureerd opgezet moeten worden, willen we verdere conclusies kunnen gaan trekken. Er zou een vast netwerk van punten moeten komen die minimaal 2 keer jaar bezocht worden. Patrijs van Salland heeft middels literatuuronderzoek (Sovon Handleiding populatie tellingen Patrijs 2013 en divers onderzoek uit Polen) vastgesteld dat de tellingen moeten voldoen aan de volgende criteria:

1. Vaste telpunten niet verder dan 500 meter van elkaar verwijderd.
(note: het geluid van roepende mannetjes draagt maximaal 800 meter ver).
2. De telling dient plaats te vinden na zonsondergang tot maximaal 1 uur na zonsondergang.
3. Het dient relatief windstil te zijn, niet te regenen en de temperatuur moet boven de nul graden zijn.
(note: Onderzoek uit Polen Panek 1998).
4. Punten dienen minimaal 500 meter van een bosrand af te liggen.
5. Punten dienen bij voorkeur te liggen op plekken waar weinig omgevingslawaai van bv drukke wegen heerst.
6. Per punt wordt gemeten op de volgende wijze:
 - 1 minuut luisteren op spontaan roepen.
 - 1 minuut geluid van een roepende man afspelen.
 - 2 minuten luisteren op reactie.

Interessante onderzoeksvragen voortkomend uit dit onderzoek zouden kunnen zijn:

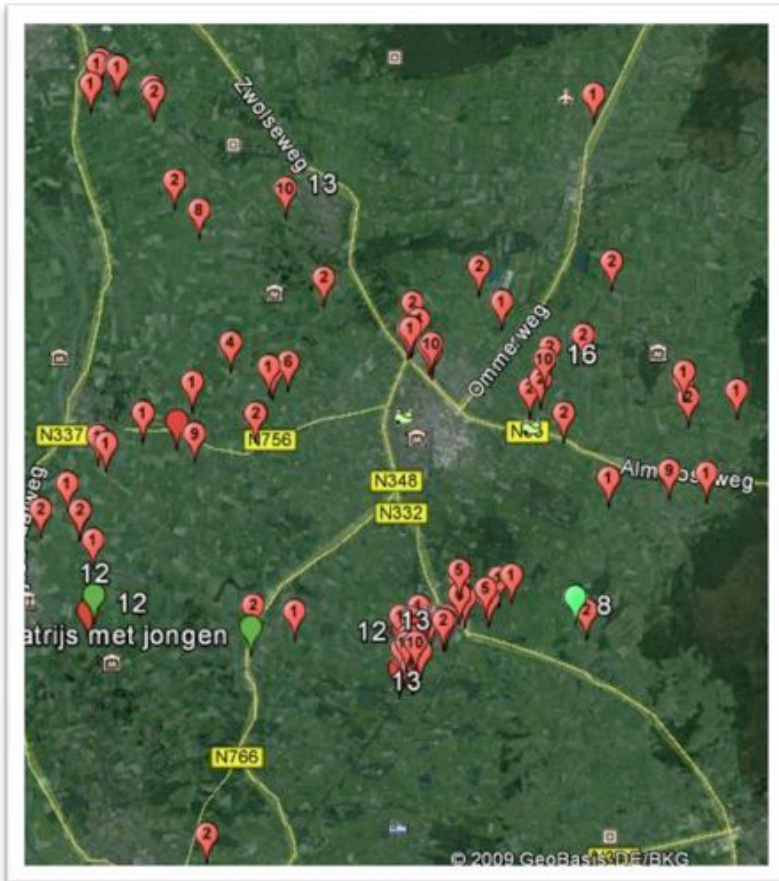
- Is er een verband tussen spontaan roepende mannen en de dichtheid van de patrijzenstand in het gebied?
- Waarom komen bepaalde mannen wel op het geluid af en andere niet?
- Reageren gepaarde mannen minder of niet meer op geluid?

2.2 Continue tellingen

Door het hele jaar heen zijn alle waarnemingen van patrijzen in Salland in kaart gebracht. Dit zijn meldingen door particulieren en betrokkenen via de website, waarnemingen via waarneming.nl en telefonisch doorgegeven meldingen. Door de media-aandacht en betrokkenheid van een aantal vaste waarnemers zien wij dat dit soort incidentele waarnemingen toeneemt. Inmiddels kent Patrijs van Salland 45 individuele waarnemers die patrijzen hebben doorgegeven.

Onderstaand plaatje geeft een beeld van de waarnemingen van patrijzen in Salland in het jaar 2014. In totaal werden er 412 patrijzen waargenomen waarvan datum, locatie en aantal zijn genoteerd.

Wat opvalt is dat veel waarnemingen plaats vinden in en rondom bebouwing. Ongetwijfeld is dit een gevolg

Figuur 4: Algemene waarneming patrijzen 2014

van het aantal mensen dat deze patrijzen ziet. Een goed voorbeeld is het patrijzenkoppel bij kruispunt Bosch in Raalte. Dit koppel is vele malen gemeld en heeft in 2014 met goed gevolg een nest groot gebracht. Bijzonder als je de locatie bekijkt, ingeklemd tussen Raalte-dorp, de nieuwbouw van Raalte-Noord en de nieuwbouw op de locatie Franciscushof. Nu maar zien of en hoelang ze het daar volhouden met een oprukkend Raalte.

Een ander goed voorbeeld is de concentratie van meldingen rondom Heeten. Het is duidelijk dat hier meer patrijzen zitten, maar het grootste gedeelte komt van 3 mensen die met veel enthousiasme en passie de patrijzen in hun gebied volgen en gegevens doorgeven aan Patrijs van Salland. Hierdoor is er een goed beeld ontstaan van de patrijzen in dit gebied, waarover later in dit verslag

een uitgebreidere toelichting.

2.2.3 Najaarstelling (Oktober - December)

In 2013 is er wel een uitgebreide najaarstelling uitgevoerd, conform richtlijn van Sovon. Zoeken naar patrijzenkluchten is in deze tijd echter erg moeilijk. Voordat de mais eraf gaat is het haast onmogelijk om patrijzen te vinden. Dit jaar is er geen gerichte najaarstelling gehouden. Wel zijn de meldingen gedurende deze periode in kaart gebracht.

De grootste kans en de meeste waarnemingen komen van de WBE's, die in deze tijd veel in het veld zijn. Doordat zij echt de velden in trekken zien zij kluchten opvliegen. Deze meldingen in combinatie met de "toevallige" meldingen komen steeds beter door. In totaal zijn er 202 patrijzen gezien tijdens deze periode.

2.3 Vogelatstellingen Sovon

2.3.1 Inleiding Vogelatstellingen

Tijdens de periode 2013-2015 worden er door het hele land vogelatstellingen uitgevoerd. Voor deze methode is Nederland verdeeld in blokken van vijf bij vijf kilometer. Elk blok heeft zijn eigen nummer. De tellingen worden gedaan in de winter en zomer. In totaal zijn er 4 telperiodes, 1 april-15 mei, 16 mei-30 juni, 1 dec-15 jan. en 16 jan. – 28 febr.

Voor het jaar 2013 en 2014 heeft Huub ter Haar atlas blok 27-48 in kaart gebracht. Dat is het gebied rond Heeten.

Tijdens elke telperiode dient elk “gouden grid” blok, van één bij één kilometer één uur geteld te worden. De “gouden grid” blokken zijn hiernaast afgebeeld als lichtgroene blokken, met een gele rand.

Daarnaast vinden er aanvullende waarnemingen plaats middels algemene telrondes, door het hele blok heen. Op deze wijze dient ervoor gezorgd te worden dat het gebied en alle verschillende biotopen afgezocht worden op winter- en broedvogels, verblijvend in een gebied.

Figuur 5: Vogelatlas Blok 27-48

2.3.2 Resultaten wintertelling

Het atlasblok is door Huub geteld tijdens 3 opeenvolgende winters. Bijzonder is dat alleen de winter van 2012/2013 zichtwaarnemingen heeft opgeleverd van patrijzen, terwijl ze wel aanwezig waren.

Totaal van Patrijzen						
#	Datum	Blok	Hok	Type	Aantal	Waarnemer
1.	2012-12-28 09:10:00	2748	23	W-HOK	3	Huub ter Haar
2.	2013-02-18 12:55:00	2748	32	W-HOK	2	Huub ter Haar
3.	2013-02-19 09:55:00	2748	23	W-HOK	2	Huub ter Haar

Tabel 1: Meldingen patrijzen wintertelling

Voor de winter van 2014/2015 zijn er middels toevallige waarnemingen 1 klucht van 8, 1 van 13 en 1 van 6 gezien in hetzelfde atlasblok.

2.3.3 Resultaten broedperiode telling

Tijdens de broedperiode werden er meerdere roepende mannen gevonden tijdens de officiële tellingen. Op basis van aanvullende waarnemingen via waarneming.nl, aangegeven middels de blauwe stippen en de

gecombineerde gegevens, kan het aantal broedparen ingeschat worden. Conform Sovon- richtlijnen zou het aantal patrijzenpaartjes op Sovon code B:4-10 geschat moeten worden. Kijken we naar het verslag en de gecombineerde waarnemingen uit hoofdstuk 3.3, die alleen een beeld geeft van het gebied de Spekhoek, dan is het aannemelijk dat Sovon code C:11-25 realistischer lijkt.

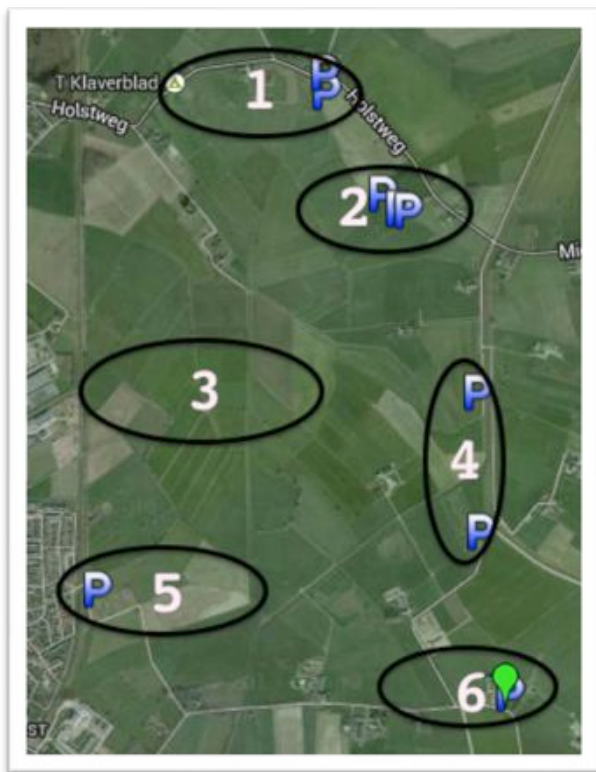
Figuur 6: Meldingen Patrijs Vogelatlustelling

3. Territoria observaties

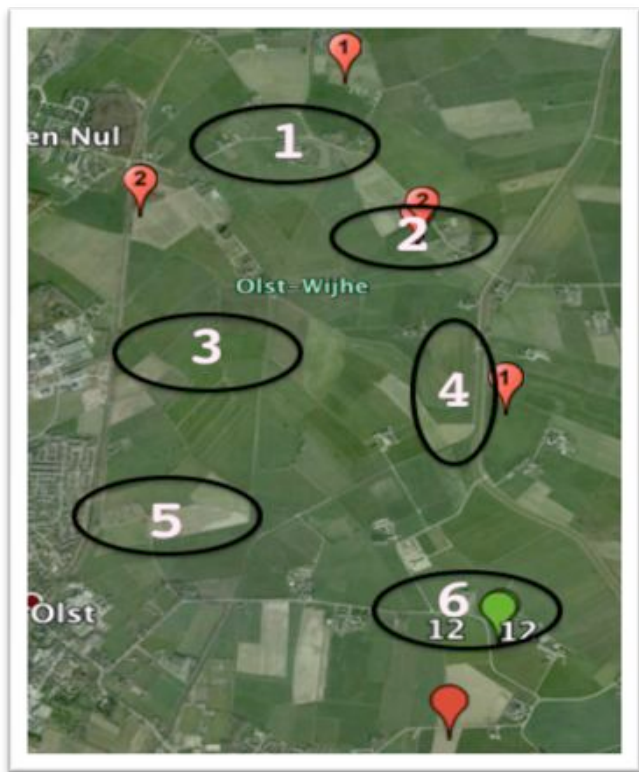
3.1 Territoria Den Nul Oost

Dit gebied omvat de straten Holstweg, Bruinsweg, Korterikstraat en Kleistraat. In 2013 konden wij, dankzij veelvuldige meldingen van een bewoner aan de Holstweg een beter inzicht krijgen in de patrijzenstand in het gebied. Het gebied bestaat grotendeels uit grasland, afgewisseld met een paar percelen mais.

Daarnaast zijn er nog een aantal mooie oude hagen aanwezig en in het gebied lag ook nog een perceel bieten. Onderstaande kaartjes laten de waarnemingen van de patrijs zien in 2013 en 2014. Met cirkels zijn de mogelijke territoria van patrijzen aangegeven. Het totale gebied omvat ongeveer 450 hectare. Hieronder volgt kort een beschrijving van de aangegeven gebieden en de bijbehorende waarnemingen.

Figuur 7: Territoria patrijs Den Nul Oost 2013

Figuur 8: Territoria patrijs Den Nul Oost 2014

Gebied 1: In 2013 werden hier regelmatig patrijzen waargenomen. In 2014 werd alleen een roepende man waargenomen in maart. Bewoners in het omcirkelde gebiedje hebben aangegeven dit jaar geen patrijzen te hebben gezien, in tegenstelling tot eerdere jaren. De 2 patrijzen tussen gebied 1 en 3 werden gezien vanuit de trein en gemeld door iemand op waarneming.nl.

Gebied 2: In 2013 werden hier het hele jaar door patrijzen waargenomen. In 2014 werden pas in juli een koppel patrijzen gezien. Aangezien de bewoners betrokken zijn en oog voor vogels hebben, mag aangenomen worden dat dit een goed en volledig beeld geeft. Het gegeven dat pas in juli een paartje patrijzen zonder jongen werd gezien, duidt er op dat het broedsel mislukt is.

Gebied 3: Dit gebied is niet nader onderzocht.

Gebied 4: In mei werd een enkele patrijs gezien. De kans is groot dat dit een man is waarvan het vrouwtje op het nest zat. Dit zou eventueel kunnen duiden op een broedgeval, alhoewel een rondtrekkend, niet gepaard exemplaar niet uitgesloten mag worden.

Gebied 5: Dit gebied is niet nader onderzocht.

Gebied 6: Hier is met succes een koppel met 10 jongen groot gebracht. Gedurende 3 weken werden de jongen gezien en gefotografeerd in de tuin bij de bewoner.

Figuur 9: Koppel patrijzen met 10 jongen in de achtertuin

Samenvattend: het blijft interessant om dit gebied te blijven onderzoeken de komende jaren. Dit gebied ligt aan de rand van het gebied van Salland waar patrijzen voorkomen. Indien de soort achteruit gaat, dan zal naar verwachting hier een snellere leegloop plaatsvinden. Aanwas vanuit het westen is niet mogelijk in verband met de ligging van de IJssel. De zuidkant wordt begrensd door een omvangrijk bosgebied, waar geen waarnemingen van patrijzen gekomen zijn de afgelopen jaren. Derhalve is aanwas/aanvoer vanuit die kant ook niet mogelijk.

Het blijft nog steeds moeilijk te bepalen hoeveel paartjes er exact in het gebied zitten. Wel is duidelijk dat er slechts één koppel succesvol is geweest. Interessant is dat bewoners van gebied 1, 2 en 6 mee willen werken aan maatregelen voor patrijzen. Patrijs van Salland wil zich in eerste instantie richten op het verbeteren van het broedbiotoop en kuikenoverleving. Door kleine gebiedjes in te richten op locaties waar patrijzen voorkomen, hopen wij het broedsucces te vergroten.

3.2 Territoria Daslever

Het gebied rond de Daslever in Wijhe kenmerkt zich als een kleinschalig landschap met voldoende dekking voor vogels. Het gebied wordt doorsneden met oude hagen, een zandweg en singel met ondergroei. Zo mooi moet heel Salland ooit zijn geweest... Daarnaast is er in 2012 een waterberging aangelegd.

Interessant zijn de akkerranden van 3 meter breed die in 2013 ingezaaid zijn met een patrijzenmengsel van Weegbree, Klaver, Boekweit, Kropaar en Bladrammenas, op initiatief van Landgoed De Gelder via gelden van Kostbaar Salland.

Het totale oppervlak van het gebied omvat ongeveer 240 hectare. In 2012 werd hier nog een klucht van acht patrijzen waargenomen.

Bij diverse rondgangen door het gebied werden er echter geen patrijzen meer waargenomen in 2013. Tevens werden er in 2014 geen patrijzen waargenomen.

Direct aangrenzend aan het gebied, zowel ten Noorden, ten Oosten als ten Zuiden werden wel koppels patrijzen waargenomen. Wel interessant was de vaststelling van 5 territoria van de Geelgors, eveneens een vogel die erg te lijden heeft onder het kaler wordende platteland. Eveneens werd een Roodborsttapuitterritorium ontdekt, een soort die in aantal toeneemt en steeds meer het platteland betreft. We blijven dit gebiedje de komende jaren in de gaten houden om te zien of patrijzen terugkeren nu het gebied er beter voor ingericht is.

3.3 Territoria Waterstraat

De Waterstraat is een slingerende boerenweg tussen Wijhe en Broekland. Met name het eerste gedeelte, grofweg afgescheiden door de Boerhaar, Hooglandweg en Waterstraat, bleek een interessant onderzoeksgebied. De Waterstraat heeft veel woningen kort aan de weg. Boerenbedrijven afgewisseld met particuliere woningen met een klein stuk grond rond de woning. Door deze verscheidenheid is het landschap relatief kleinschalig en bovendien zijn er de afgelopen jaren, met name bij de particuliere woningen, weer hagen, poelen, fruitbomen etc. aangelegd.

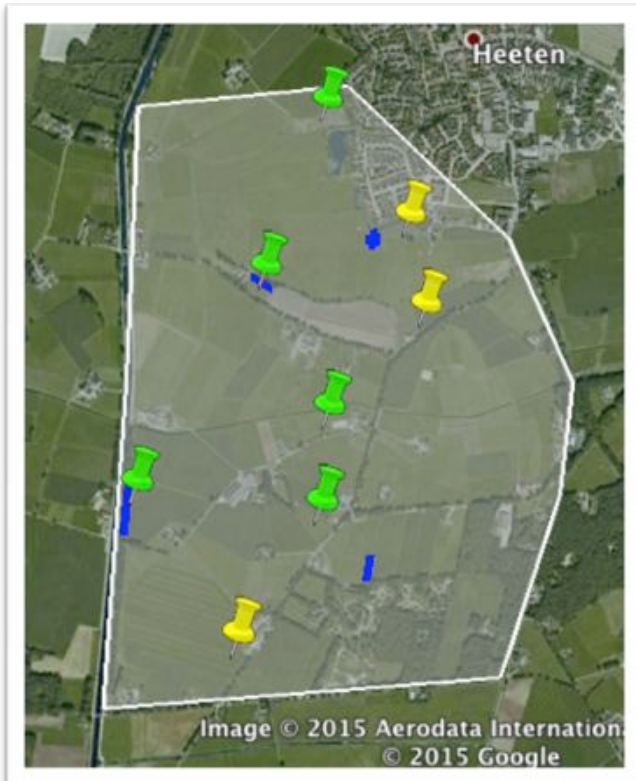
Alhoewel hier in 2013 nog een grote klucht van 17 stuks rondliep, is het een raadsel waar die gebleven zijn in 2014. Bij het begin van de Waterstraat werd in juni nog een enkel exemplaar gezien. In oktober slechts een klucht van 3 stuks. Blijkbaar is het paartje hier niet succesvol geweest.

Verderop in de Waterstraat ter hoogte van de kruising met de Vettewinkelweg is nog wel een grote klucht van ongeveer 17 stuks aanwezig. Momenteel wordt onderzocht of we rondom de Waterstraat projecten in kunnen richten om het broedsucces van de patrijs te vergroten.

3.3 Territoria Spekhoek Heeten

Sinds een aantal jaren is de WBE Heeten e.o. actief in het inzaaien en verzorgen van een aantal akkerranden verspreid over hun gebied. Alhoewel er vermoeden bestaat dat de randen positief bijdragen aan het in stand houden van de patrijs, zijn er geen historische gegevens of teldata aanwezig. De komende

jaren zullen deze gebieden beter in kaart gebracht worden. Een gebied dat als eerste in kaart is gebracht, is het gebied de Spekhoek, te Zuiden en Westen van Heeten. Het gebied is in 2014 bijzonder goed in kaart gebracht, doordat er vanuit verschillende waarnemers patrijzen werden gemeld. Ben Wichers Schreur is de jachtopziener in dit gebied, Gerard Alferink woont in het gebied en Huub ter Haar voert in het kader van de Vogelatlas tellingen gestructureerd tellingen uit. Tevens woont hij aan de rand de bebouwde kom in Heeten waar hij vanuit zijn tuin de patrijzen kan horen.

Figuur 10: Territoria patrijs Spekhoek

patrijs en de akkerrand. In hoeverre en hoe de patrijs de akkerrand gebruikt is niet bekend.

Met een broedsucces van 50% scoort dit gebied uitzonderlijk goed. Het zal interessant zijn om te onderzoeken of dit een uitzondering is of dat dit hier elk jaar gebeurt. Bij de andere legfels bestaat het vermoeden dat deze verloren zijn gegaan door maaien. Veel bermen, sloten en ruwe kanten bijvoorbeeld langs en naast afrasteringen worden kort gehouden. Dit gebeurt het hele jaar door. Patrijzen die hier eventueel broeden komen "bloot" te zitten, waarna ze niet meer zullen terugkeren op het nest.

Er zijn geen aanwijzingen dat er door predatie dit seizoen legfels verloren zijn gegaan.

Het gebied de Spekhoek is het jachtveld van Ben Wichers-Schreur. Bens ouderlijk huis stond in dit gebied en van jongs af aan is hij opgegroeid in dit gebied. In het gebied zijn nog 3 boeren actief, maar het is relatief kleinschalig gebleven door diverse particulieren met paardenweides. De totale grootte van het gebied is ongeveer 230 hectare. Vroeger waren er in dit gebied 27 boeren actief. Een voorbeeld hoe de landbouw steeds grootschaliger is geworden. In het gebied zijn in totaal 8 territoria van patrijzen waargenomen. In bijgevoegd kaartje staan in groen de uitgekomen legfels en in geel de mislukte broedsels, zoals waargenomen door Ben in 2014.

Van de 8 territoria zijn er in totaal 5 succesvol uitgekomen. Een nest is later verongelukt tijdens het maaien. In het blauw zijn de akkerranden aangegeven die dit jaar in dit gebied zijn aangelegd. De akkerranden worden ingezaaid met een standaard patrijzenmengsel van de firma Hofman zaden. Bij 2 akkerranden is een directe relatie te leggen tussen het voorkomen van de

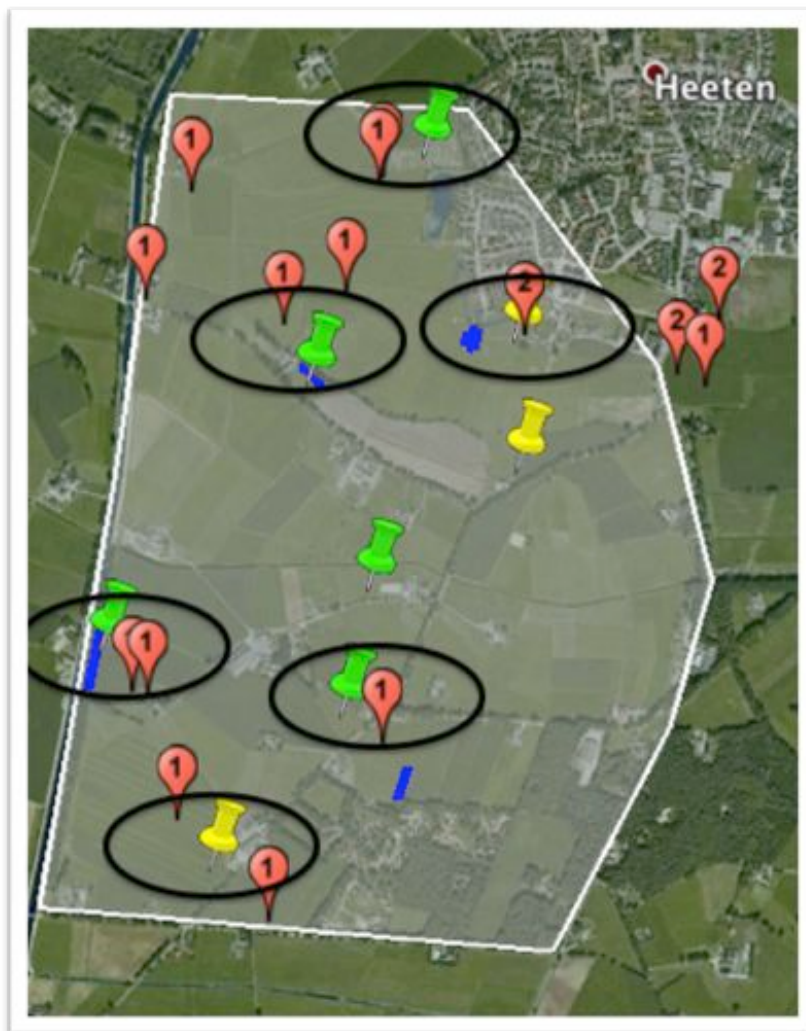

Figuur 11: Roepende patrijzen voorjaar 2014

In het voorjaar zijn er in dit gebied de roepende mannetjes in kaart gebracht door Huub ter Haar. Tevens zijn er veel individuele waarnemingen doorgegeven door Gerard Alferink. Al deze meldingen zijn onafhankelijk van de tellingen van Ben uitgevoerd, maar geven een bevestiging van de bestaande territoria. Bijgevoegd kaartje geeft een overzicht met in rood de meldingen van Huub ter Haar & Gerard Alferink gedurende het broedseizoen.

Dit betreft zowel de roepende mannetjes alsmede de waarnemingen van individuele patrijzen in mei. Een waarneming van een individuele patrijs in mei duidt meestal op een broedgeval in een straal van 50 – 100 meter.

Onderstaand kaartje geeft een gecombineerd overzicht van de waarnemingen van alle 3 de waarnemers. Er is een directe relatie te leggen in 6 van de 8 territoria, zoals aangeven door Ben.

Figuur 12: Relatie roepende man en vastgestelde territoria

Najaarstellingen geven aan dat er ongeveer 30 – 40 patrijzen in dit gebied aanwezig zijn. Het totale aantal patrijzen in het gebied zit dus in het voorjaar op 6 – 8 patrijzen per 100 hectare, wat conform Sovon - richtlijnen een levensvatbare populatie kan worden genoemd.

Het zou de komende jaren interessant zijn om dit gebied in kaart te blijven brengen. Hierbij moet worden gekeken hoe het broedsucces de komende jaren is. Daarnaast zou het interessant zijn om de omliggende gebieden de komende jaren ook in kaart te brengen.

Nawoord

De projectgroepleden bedanken iedereen voor hun bijdrage aan dit verslag en het doorgeven van alle waarnemingen.

Projectgroep	
ANV Groen Salland IVN Wijhe Olst	Teun van der Vegt Gerard Schulten Stephan Temmink Ronald Boerkamp
VWG IJsselstreek WBE (namens de gezamenlijk WBE's)	Peter Zweedijk Atilla Jókövi Edwin Wessels
	Martijn Nijboer